

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al Asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500—; pentru particulari Lei 400—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300—. În străinătate Lei 800—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 6—

Fondator: Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Director: Constantin Popp.

••••••

Redactor: Dr. Mihai Veliciu.

Sumarul:

Dela „Solidaritatea”: Convocare. — Legea Bancară și soartea băncilor românești din Ardeal și Banat.

Dela „Solidaritatea”.

Convocare.

În virtutea art. 21 din Statutele asociației, rog pe d-nii membrii din Consiliul de administrație, din Consiliul de cenzori și din Comisiunea specială să binevoiască a participa la ședința plenară a Consiliului de administrație al „Solidarității”, care va avea loc în ziua de Sâmbătă, 3 August 1935, orele 4 (patru) după amiază, la Geoagiu-Băi, județul Hunedoara, în localul restaurantului băilor, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Probleme în legătură cu refacerea creditului românesc din Ardeal;
2. Propuneri și interpelări.

Domnii, cari iau parte la această ședință sunt rugați a anunța din vreme băncii „Ardeleana” din Orăștie ora exactă a sosirii la Orăștie, pentru a li se pune la dispoziție mijloacele de locomoțiune necesare pentru deplasarea imediată la Geoagiu.

Orăștie, 26 Iulie 1935.

ss. Dr. Aurel Vlad
președintele „Solidarității”.

Legea Bancară și soartea băncilor românești din Ardeal și Banat.

De Dr. Ioachim Toleiu, Cluj.

4. Rolul economie și național-cultural al băncilor românești de dincoace de Carpați.

Situația înainte și după războiu. — Diferite aspecte ale funcțiunii bancare în Ardeal. — Băncile românești din Ardeal văzute de economiștii noștri. — „Dările de seamă” ale Băncilor din Ardeal. — Băncile românești din Ardeal și creditul fărănesc înainte de războiu. — Caracterul mixt al operațiunilor bancare în Ardeal. — Politica național-economică a băncilor noastre înainte de războiu. — Ofensiva economică a băncilor românești din Ardeal începută eu înființarea Băncii Albina. — Primele începuturi ale exproprierii moșilor nemeșești și ale improprietății țărănimii din Ardeal. — Contra-ofensiva stăpânirii maghiare din preajma războiului. — Tokaji Ladislau: „O țară de vânzare”. — Rolul politic de stat al băncilor noastre în organizarea gărzilor naționale și în „preluarea imperiului românesc” de către statul român. — Finanțarea primelor acte de autoritate românească. — Rolul băncilor românești în executarea Reformei Agrare după războiu. — Rolul băncilor românești în acțiunea de românzare a orașelor minoritare. — Finanțarea culturii românești înainte de războiu. — Date statistice despre „cota culturală”.

Viața unui popor — ea și a întregii omeniri — fiind neconținut spre culmile perfecțiunii. Imperativul ideii de progres, care operează mereu ca o irezistibilă forță dinamică, înlătură din calea ascen-

siunii rămășițele trecutului, când acestea nu se știu adapta nouilor condițiuni de viață.

Este firesc prin urmare, că numai pentru meritele lor din trecut — ori cât de însemnate ar fi ele — nu am fi în drept să cerem menținerea și perpetuarea instituțiilor noastre bancare, dacă acestea ar constitui azi piedeci reale în calea progresului poporului nostru.

Alta este însă situația atunci, când se poate constata că aceste instituțiuni nu numai că nu au devenit inutile și împovărătoare reziduuri ale unui trecut sbuciumat, dar dimpotrivă — ele fiind perfect incadrabile în complexul împrejurărilor schimbate, — își mențin invariabil rolul covârșitor în năzuințele de reșezare și dezvoltare economică și politică a statului nostru.

Aceasta fiind realitatea necontestată, meritele băncilor noastre în „plinirea premii“ constituiesc fără îndoială un titlu de drept în plus pentru încurajarea și ajutorarea lor din avutul național în momentele grele de urgie prin care trec în timpul de față.

* * *

Activitatea multilaterală a băncilor românești din Ardeal și Banat o vom grupa — pentru o mai clară perspectivă — în trei categorii principale:

A) Funcțiunea normală și continuă în domeniul *creditului fărănesc* propriu zis, adică satisfacerea necesităților de împrumuturi în legătură cu exploatarea agricole curente.

B) Rolul național-economic și politic, și

C) Rolul național-cultural.

Ambele roluri de sub B) și C) au fost covârșitoare în deosebi în epoca antebelică, dar ele și-au păstrat importanța — în o măsură mai redusă — și în epoca de după războiu.

Nici spațiul și nici scopul acestei lucrări nu ne îngăduie să facem o expunere vastă și detaliată a celor trei ramuri de activitate desfășurată din belșug de băncile noastre.

Această operă necesară și utilă au făcut-o în toată amploarea ei — în special pentru timpurile dinainte de războiu, — economiștii noștri mai de seamă, dintre cari menționăm pe următorii:

Victor Slăvescu, fost ministru de finanțe și autorul oficial al legii bancare: „Organizația de credit a României“ (Editura Cartea Românească, București, 1922),

Ion Lepădatu, fost ministru de finanțe și actualmente director la Banca Națională a României; „Finanțele private în Ardeal“,

Dr. Ioan Luca Ciomac: Despre stările agrare din Transilvania sub regimul maghiar și cercetări asupra situației exploatarea agricole după reforma agrară (Ed. Regia Monitorului Oficial, Impri- meria Națională, București, 1931).

Constatări și datele statistice ale acestor cercetări au fost apoi utilizate și sintetizate în lucrările elaborate sub egida „Solidarității“ în legătură cu proiectele de legi ale conversiunii.

Printre aceste lucrări relevăm: „*Problema asanării datoriilor agricole*“ cuprinzând și rezumatul discuțiilor și deciziunilor din adunarea băncilor românești din Ardeal și Banat, ținută în zilele de 10 și 11 Ianuarie 1932, — și în deosebi pledoaria avântată și convingătoare a dlui *Ilie Olteanu*, secretarul general al Solidarității. „*Capitalul Național din Ardeal și problema Conversiunii*“, în care a fost fixat cu precizie punctul de vedere al băncilor românești în această spinoasă problemă, expunându-se totodată dreptatea acestor bănci și importanța lor din toate punctele de vedere. Dacă una din capetele de cerere formulate în această lucrare: *finanțarea*, nu a fost acceptată, o altă cerere de mare însemnătate și anume: *legiferarea definitivă* a conversiunii și scoaterea ei din preocupările demagogiei politice de partid pare a fi fost înfăptuită. (Sperăm că cele câteva voci răzlețe a câtorva demagogi împietriți în rele, vor rămânea fără răsunet în viața politică).

Dar rolul bogat și variat al băncilor noastre se mai oglindește atât de plastic și în *dările de seamă anuale* ale acestora și — în ce privește epoca din preajma războiului mondial, — rolul național, politic și economic este precizat cu o impresionantă sinceritate chiar în scrierile unor autori maghiari, printre cari menționăm în special pe *Tokaji Ladislau*, care prin o bogată colecție de date statistice intitulată cu exclamația sugestivă: „O

fară de vânzare“, (Elado ország, 1913) a prezentat activitatea băncilor românești drept un pericol național pentru națiunea maghiară. Aceste date statistice au fost apoi utilizate și de către autorii români mai sus enumerați.

Ne vom mărgini deci la rezumarea acelor date și constatări din lucrările mai sus amintite, cari ni se par mai concludente în ce privește scopul final urmărit prin studiul de față: salvarea cu orice preț a *tuturor* băncilor românești din Ardeal și Banat.

A) Rolul economic primordial al băncilor românești din Ardeal și Banat începând cu frunțașă Banca „Albina“ și până la cea mai mică băneuță rurală, — rol fixat chiar prin statute, — era:

„De a procura *poporului fărăn* mijloacele bănești necesare pentru purtarea și dezvoltarea *economiei sale*, a deștepta într'ânsul *spiritul de economie*, a ridica *creditul rural* în *fară* și ast mod a promova interesele economiei naționale“.

Acest rol economic pe care băncile noastre l'au jucat pe terenul *creditului fărănesc* din Ardeal, a fost pus în evidență cu o deosebită claritate și competență de dl Victor Slăvescu, constatările căruia — pentru forma lor plastică și concisă, le reproducem în rezumat din broșura dlui I. Olteanu:

„Rostul și chemarea acestor modeste întreprinderi financiare era în primul rând de a veni în ajutorul *faranului român* rămas tot timpul la coarnele plugului..“

„Întreaga activitate desfășurată de organizațiile de credit românești din Ardeal și Banat și provinciile românești din Ungaria era mărginită la susținerea *agriculturii și a gospodăriilor rurale*“.

„*Ridicarea economică a fărănimei nu se putea îndeplini fără o serioasă organizație de credit*. Pentru a se putea lupta *împotriva camefei* a tot stăpânitoare, s'a luat inițiativa înființării de „*Casa de păstrare și împrumuturi*“, care aveau să vină în ajutorul celor ce aveau nevoie de sprijinul lor prin *acordarea de credite*, în *cele mai omenoase condițiuni*, servind totdeauna drept institut de *păstrare și fructificare a capitalurilor* de numerar agnoscite“. (Părți din „Organizarea de credit a României“ citate de dl I. Olteanu în „Capitalul Național și Problema Conversiunii“).

Constituite din motive de conservare și apărare națională în formă de *societăți anonime pe acțiuni* și organizate după principiul celei mai ample *descentralizări*

institutele noastre de credit alcătuiau o vastă rețea bancară care a împănătoate finiturile locuite de români și dețineau locul și rolul unor adevărate cooperative de credit.

Acest rol preponderent de quasi monopol în câmpul creditului rural și l-au menținut băncile noastre și după războiul dat fiindcă — după cum am văzut din expunerea precedentă — nici o altă instituție de credit agricol nu le putea face concurență serioasă.

Proporțiile activității băncilor noastre în domeniul creditului agricol în epoca postbelică o vădesc cifrele impresionante ale plasamentului lor agricol, care din totalul de 5 miliarde reprezenta rotund 3 miliarde Lei¹⁸⁾

Este interesant a se ști, că *organizația de credit din Ardeal, prin caracterul ei mixt satisfacea toate categoriile de credit rural*: creditul ipotecar și personal, creditul pe termen scurt și pe termen lung, creditul mărunț și mijlociu și chiar și creditul comercial propriu zis.

Această elasticitate a creditului rural se datora formei în care se făceau operațiunile bancare și anume: creditele se acordau de obicei în formă de *credit cambial cu acoperire ipotecară* în așa fel că la scadență nu se cerea restituirea capitalului întreg (cu excepția cazurilor de pericol), ci era suficientă plata unei anumite cote din capital (5%—10%) plus dobânzile aferente, preschimbându-se tot odată și cambia veche cu una nouă.

Astfel creditul pe termen scurt se transforma de fapt într'un credit pe termen lung cu dobânzi ușoare.

În această elasticitate și varietate a operațiunilor de credit vedem noi unul dintre principalele avantaje ale organizației de credit din Ardeal, avantaj, care a asigurat băncilor noastre o netă superioritate asupra oricărei alte forme de organizație de credit și au făcut cu puțință concurența ușoară îndeosebi cu cooperativele de credit.

Această activitate atât de rodnică pentru plugărima noastră a fost întreruptă după război numai de declanșarea crizei generale economice, și de legile de asanare izvorâte din interese demagogice electorale de partid și din calcule personale, iar acum mai recent de dispozițiunile legii bancare.

(Va urma).

¹⁸⁾ Din broșura „Problema asanării datorităilor agricole“ pagina 3.

„FRĂȚIETATEA“, inst. de credit și econ., s. a. în Sadu.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „FRĂȚIETATEA“, societate pe acții, sunt prin aceasta invitați la

a XXIV-a adunare generală ordinară,

ce se va ține în Sadu, în biroul institutului, la 8 August 1935 la orele 1 p. m., cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale;
2. Raportul Consiliului de administrație, Bilanțul și Contul Profit și Pierdere pe anul 1934/5 și Raportul Comitetului de cenzori;
3. Descărcarea Consiliului de administrație și a Comitetului de cenzori;
4. Raport asupra mandatului din Oct. a. t.;
5. Raport asupra situațiunii institutului și propuneri în legătură cu aplicarea Legii pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane Art. 52 și următorii;
6. Eventuale propuneri.

S a d u, la 25 Iulie 1935.

Direcțiunea.

NB. Domnii acționari cari doresc a lua parte la adunare în persoană sau prin plenipotențiați, sunt poștiți conform art. 20 din statute, a-și depune acțiunile și documentele de plenipotențiere cu o zi, cel puțin, înainte de adunarea generală la cassa institutului până la ora 6 p. m.

Activ.		Bilanț încheiat la 30 Iunie 1935.		Pasiv.	
	Lei	b.		Lei	b.
<i>Cassa :</i>			<i>Capital social</i>	250.000	—
numerar efectiv	3.303	—	<i>Fonduri de rezervă :</i>		
<i>Portofolii de Titluri :</i>			a) Rezervă legală	6.818	40
titluri românești	7.800	—	b) Rezerve speciale	3.808	58
<i>Portofolii de scont :</i>			<i>Fonduri de amortisment :</i>		
a) Cambii fără garanții	101.497	—	a) Pentru creanțe dubioase	15.000	—
b) „ reescontate la			<i>Depuneri spre fructificare :</i>		
B. N. R.	130.200	—	a) pe livrete de economii	1.176.151	30
	231.697	—	<i>Creditori :</i>		
<i>Debitori :</i>			a) în țară	22.580	—
a) Debitori fără garanții	105.214	—	<i>Angajamente de reescont :</i>		
b) „ garant. cu ipot.	4.200	—	a) la B. N. R. prin „Albina“	130.200	—
<i>Debitori beneficiind de legea lichid. datoriilor din 7 Aprilie 1934 (cota rămasă)</i>	381.411	—			
<i>Pierderi rezultând din aplicarea legii lichid. datoriilor</i>	602.347	50			
<i>Mobilier</i>	2.000	—			
<i>Pierderi</i>	266.585	78			
	1.604.558	28		1.604.558	28

Debit.		Contul de Profit și Pierdere.		Credit.	
	Lei	b.		Lei	b.
<i>Cheltuieli de administrație :</i>			<i>Dobânzi încasate :</i>		
a) Diverse	3.717	68	a) Dela portof. de scont și debitori	5.166	—
<i>Pierderi</i>	269.014	10	<i>Comisioane încasate</i>	980	—
	272.731	78	PIERDERE NETĂ	266.585	78
				272.731	78

S a d u, la 30 Iunie 1935.

CONSILIU DE ADMINISTRAȚIE:

ss. **Dimitrie Bunea**, președinte.

ss. **Dumitru Botărel**.

ss. **Ionel Bunea**.

ss. **Nicolae Popovici**.

ss. **Constantin Dăncăneș**.

Verificat și găsit în conformitate cu registrele institutului.

S a d u, la 25 Iulie 1935.

CONSILIU DE CENSORI:

ss. **Dimitrie Bunea**.

ss. **Nicolae Pușcaș**.

ss. **Ghedeon Henteș**.